

Sygn. akt III AUa 619/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSO del. Lucyna Ramlo (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Plawgo-Czyż

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy R. H.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie objęcia ubezpieczeniem społecznym

na skutek apelacji R. H.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt V U 1129/12

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i przekazuje sprawę bezpośrednio organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt III AUa 619/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2013 r. (wydanym w sprawie o sygnaturze akt: V U 1129/12) Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Słupsku oddalił odwołanie R. H. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 21 września 2012 r. (o numerze: PU- (...)) oraz zasądził od tego ubezpieczonego na rzecz Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kwotę 60,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając powyższe rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji wskazał, że ubezpieczony R. H. wniósł odwołanie od decyzji wydanej w dniu 21 września 2012 r. przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, mocą której orzeczono o wyłączeniu go z ubezpieczenia społecznego rolników począwszy od dnia 1 października 2008 r. We wniesionym odwołaniu podnosił, iż przedmiotowa decyzja jest dla niego krzywdząca i domagał się jej zmiany.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że skarżący w decyzji o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników został poinformowany o konieczności składania oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia w przypadku rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej i mimo to ubezpieczony obowiązku tego nie wykonał.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony R. H. decyzją z dnia 27 grudnia 2001 r. jako właściciel gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha przeliczeniowego został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy – od dnia 27 grudnia 2001 r. W przedmiotowej decyzji zawarte było pouczenie o tym, że ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega ten, kto posiada gospodarstwo rolne i nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu oraz nie ma ustalonego prawa do renty lub emerytury rolniczej. Nadto w pouczeniu zawarta była informacja o konieczności informowania bez wezwania – Kasy, w ciągu 14 dni, o fakcie rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu działalności.

Ubezpieczony od dnia 1 października 2008 r. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej nie informując o tym Placówki Terenowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Decyzją wydaną w dniu 21 września 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego orzekł o wyłączeniu R. H. z ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie: ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego począwszy od dnia 1 października 2008 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach prowadzonych przez KRUS, w szczególności takich jak decyzja z dnia 11 czerwca 2002 r. stwierdzająca podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, wyciąg z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej oraz decyzja KRUS z dnia 21 września 2012 r. stwierdzająca ustanie ubezpieczenia społecznego rolników.

Sąd Okręgowy zważył, iż odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji przypomniał, że stosownie do treści przepisu art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291, ze zm.) – rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności;
- 2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym;
- 3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;
- 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;
- 5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 2.528 złotych.

Niezachowanie terminu złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności (ust. 5). Zgodnie z ust. 6 tego artykułu niezłożenie zaświadczenia albo oświadczenia, o którym mowa w ust. 4, lub niezachowanie terminu do złożenia tego zaświadczenia albo oświadczenia, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z dniem, do którego rolnik lub domownik obowiązany był złożyć

zaświadczenie albo oświadczenie w Kasie, chyba że ten rolnik lub domownik zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sposób trwały lub okresowy przed upływem terminu na złożenie tego zaświadczenia albo oświadczenia.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że według ust. 7 art. 5a ustawy – terminy określone w ust. 1 pkt 1 i ust. 4 mogą zostać przywrócone na wniosek zainteresowanego rolnika lub domownika, jeżeli ten rolnik lub domownik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych.

Odwołując się do treści powyższych przepisów Sąd pierwszej instancji stwierdził, że w jego ocenie zaskarżona decyzja jest prawidłowa, gdyż odwołujący się w żaden sposób nie poinformował Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o prowadzeniu działalności gospodarczej. Co więcej, nie ujawnił on tego faktu od roku 2008. Co prawda ustawodawca dopuszcza możliwość podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, gdy istnieją przesłanki do ubezpieczenia z innego tytułu, ale podstawowym warunkiem takiej możliwości jest poinformowanie organu rentowego o zaistniałej okoliczności.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w przedmiotowej sprawie ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników począwszy od dnia 27 grudnia 2001 r.

Sąd Okręgowy nadmienił, iż w decyzji obejmującej ubezpieczonego ubezpieczeniem społecznym rolników znajdowało się jasne i czytelne pouczenie o obowiązku poinformowania o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności, a taki obowiązek wynika również z art. 37 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Ponadto nie bez znaczenia jest zdaniem Sądu pierwszej instancji, że w związku ze zmianą przepisów dotyczących ubezpieczenia społecznego w lipcu 2004 r. wraz z przekazami na opłacenie składki za trzeci kwartał 2004 r. do wszystkich rolników została wysłana informacja z której wynikało, iż objęci ubezpieczeniem rolnicy, którzy rozpoczęli (tak jak odwołujący się) przed 1 stycznia 2004 r. prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej mogą podlegać nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli prowadzona działalność począwszy od dnia 2 maja 2004 r. opodatkowana jest w formie ryczałtu, bądź karty podatkowej, a wysokość należnego podatku za 2003 r. z tytułu prowadzonej działalności nie przekroczyła kwoty 2.528 zł oraz, jeżeli w terminie do dnia 30 września 2004 r. złożą w Kasie stosowne zaświadczenie.

W związku z powyższym w ocenie Sądu Okręgowego R. H. miał pełną świadomość obowiązku zgłoszenia przedmiotowej okoliczności, a w systemie obowiązującego prawa (pozytywnego) nie można swojej sytuacji prawnej usprawiedliwiać nieznajomością prawa. Okoliczność nieznajomości prawa w świetle ugruntowanego orzecznictwa i poglądów judykatury nie może również prowadzić do przywrócenia terminu (ignorantia iuris nocet).

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w stosunku do ubezpieczonego nastąpiło z mocy prawa, a decyzja Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego miała tu jedynie charakter potwierdzający (deklaratywny), co wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r. (II UK 336/07) w myśl którego rolnik, który nie zawiadomi organu rentowego o podjęciu działalności gospodarczej i nie złoży oświadczenia przewidzianego w art. 5a ust. 1 pkt 1 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w ustawowym terminie, przestaje podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników ex lege.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na mocy przepisu art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołanie jako nieuzasadnione, o czym orzekł w punkcie I sentencji.

O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie przepisów §11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349, ze zm.) w zw. z art. 98 §1 k.p.c. i art. 108 §1 k.p.c. – punkt II sentencji wyroku.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył ubezpieczony. W uzasadnieniu swojego pisma R. H. wskazał, że w przeszłości – gdy podejmował on działalność jako przedsiębiorca - organ rentowy wyraził zgodę na to, aby ubezpieczony

nadal podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników – przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. W tym stanie rzeczy ubezpieczony uznał, że wszystkie formalności dotyczące przedmiotowej kwestii zostały już załatwione. Ponadto R. H. złożył wniosek o przywrócenie terminu do zawiadomienia organu rentowego o podjęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Ubezpieczony wyjaśnił, że jeśli nie będzie mógł należeć do KRUS, to powstanie u niego bardzo duże zadłużenie w ZUS, z powodu którego nie będzie on mógł nadal prowadzić działalności gospodarczej i pozostanie bez środków utrzymania.

Pozwany organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący uchycieniem zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazaniem sprawy bezpośrednio organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, ubezpieczony nie został przez organ rentowy prawidłowo pouczony o treści art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1403) w decyzji mocą, której objęto go ubezpieczeniem społecznym rolników. W decyzji z 11 czerwca 2002 r., obejmującej R. H. ubezpieczeniem społecznym rolników od 27 grudnia 2001 r. wskazano, że „Rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym i nadal podlega ubezpieczeniu rolników. Osoby te z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegają tylko wówczas, gdy złożą w tej sprawie stosowne oświadczenie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego”. Natomiast przepis art. 5a wprowadzony ustawą z 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1996 r. Nr 124, poz. 585), w pierwotnym brzmieniu stanowił, iż „rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu.

Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdyłoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach”.

Zacytowany in extenso przepis uregulował zatem sytuację osób objętych już społecznym ubezpieczeniem rolników a podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą. Istotnym jest przy tym, że przewidywał w pełnym zakresie możliwość pozostawania w rolniczym ubezpieczeniu społecznym rolników rozpoczynających równoczesne prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, bez konieczności składania jakichkolwiek oświadczeń. Bez znaczenia pozostawał więc fakt, że w decyzji z dnia 11 czerwca 2002 r. ubezpieczony został pouczony o konieczności złożenia stosownych oświadczeń Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, skoro obowiązujące przepisy obowiązku takiego nie nakładały.

Oświadczenie ubezpieczonego wobec kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego konieczne było zatem tylko do zrealizowania zamiaru wystąpienia z rolniczego i przystąpienia do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Zasada ta została istotnie zmieniona od dnia 2 maja 2004 r. w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz zmianie niektórych innych ustaw (DZ. U. Nr 91, poz. 873). Postanowiono, że rolnicy podlegający ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy, rozpoczynający prowadzenie pozarolniczej działalności opodatkowanej na innych zasadach niż zryczałtowany podatek dochodowy, mają możliwość pozostania w ubezpieczeniu rolniczym tylko wtedy, gdy nie są pracownikami, nie pozostają w stosunku służbowym i złożą oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia.

Do rolników (odpowiednio do domowników), którzy – prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracując przy jej prowadzeniu – podlegali w dniu wejścia w życie ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników, odniesiono się w przepisie przejściowym, tj. w art. 5 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. Postawiono jako warunek pozostania przez nich w ubezpieczeniu rolniczym udokumentowanie Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w terminie do dnia 30 września 2004 r. formy opodatkowania ich działalności pozarolniczej i wykazanie wysokości należnego podatku za 2003 r. Niedostarczenie omawianych dokumentów lub ustalenia, że pozarolnicza działalność była opodatkowana na zasadach innych niż określone w przepisach o zryczałtowanym podatku dochodowym lub że należny za ubiegły rok podatek przekroczył kwotę 2.528 zł, powodowało ustanie ubezpieczenia obowiązkowego z końcem trzeciego kwartału 2004 r.

Trybunał Konstytucyjny w dwu kolejnych wyrokach – z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006 nr 3, poz. 28) oraz z dnia 18 lipca 2006 r., P 6/05 (OTK-A 2006 nr 7, poz. 81) – ocenił omawianą regulację jako niezgodną z art. 2 i art. 32 Konstytucji w zakresie wyłączenia rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego z końcem trzeciego kwartału 2004 r. ze względu na formę opodatkowania i wysokości podatku należnego za 2003 r. Usunięcia stanu niezgodności z Konstytucją dokonano przez wprowadzenie od dnia 24 sierpnia 2005 r. do ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nowego art. 5a (art. 3 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 150, poz. 1248), w którym przewidziano możliwość ponownego objęcia ubezpieczeniem rolniczym na wniosek, po wykazaniu w terminie do dnia 31 grudnia 2005 r., że należny podatek dochodowy od pozarolniczej działalności gospodarczej za 2004 r. nie przekroczył kwoty 2.528 zł.

W dniu podjęcia działalności pozarolniczej przez ubezpieczonego (1.10.2008 r.), art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nadal przewidywał konieczność złożenia Kasie oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego w terminie 14 dni od rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej.

Uwzględniając wszystkie okoliczności, w tym także to, że niedokonanie wyboru ubezpieczenia i niezłożenie dokumentów, czyli zachowanie się niezgodnie z art. 5 ust. 1 i 3 ustawy było sprzeczne z wolą pozostania w ubezpieczeniu rolniczym i sprzeciwiało się działaniu rolników prowadzących działalność gospodarczą w ochronie własnych interesów, nie jest wykluczone stwierdzenie, że subiektywną przyczyną braku oświadczenia i nieudokumentowania zasad podatkowych był brak świadomości co do zasadniczych zmian reguł ubezpieczenia obowiązujących od dnia 2 maja 2004 r. Podnoszona w sprawie przyczyna niedochowania omawianego terminu, jako niewiedza o konieczności podjęcia czynności określonych w art. 5 ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r., nie została podważona przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, która w odpowiedzi na odwołanie przyznała, że jedyne pouczenia w zakresie warunków koniecznych do pozostania w ubezpieczeniu rolniczym udzieliła R. H. w decyzji o objęciu ubezpieczeniem. Z akt rentowych wynika, iż w tym zakresie dalszych pouczeń, po zmianie treści art. 5a, nie udzielono.

Zaniechania czynności określonych art. 5a ust. 1 i 3 ustawy na skutek niewiedzy nie można uznawać za wynik niedbałości o własne sprawy. Jej przyczyny można upatrywać we wprowadzeniu nowych reguł, o których Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Rolników nie poinformowała ubezpieczonych.

Ze względu na konieczną aktywność ubezpieczonych zamierzających pozostać w ubezpieczeniu rolniczym według nowych zasad, obowiązek przewidziany w art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wymagał wypełnienia. W przepisie tym na Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nałożony został nowy obowiązek „informowania ubezpieczonych w sprawach dotyczących objęcia ubezpieczeniem oraz składek na to ubezpieczenie”. Ustanowienie obowiązku informacyjnego, równoczesne ze zmianą zasad ubezpieczenia polegającą na wprowadzeniu racjonalnego, szczelnego mechanizmu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez osoby, dla których działalność rolnicza nie stanowi głównego źródła utrzymania, jasno wskazuje, że ubezpieczonym powinna być po dniu 2 maja 2004 r. udzielona informacja o treści art. 5 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Obowiązek informowania ubezpieczonych rolników w tym przedmiocie mieścił się w pojęciu „spraw dotyczących objęcia ubezpieczeniem”. Informacja, o której mowa, nie jest tożsama z pouczeniami zawieranymi w decyzjach rentowych, jak np. o skutkach prawnych oświadczenia, o którym mowa w art. 5a (art. 39a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Chodzi o obowiązek informacyjny wprowadzony do istniejącego między Kasą a rolnikami stosunku ubezpieczenia społecznego, spełniający standard traktowania pozostających w ubezpieczeniu rolników zgodnie z zasadą zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji; por. orzeczenie Trybunału⁷ Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1992 r., K 3/92, OTK 1992 nr 2, poz. 26).

Nie jest trafny wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2008 r., I UK 287/07 (OSNP 2009 nr 13-14, poz. 182) pogląd o nieistnieniu obowiązku Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego indywidualnego zawiadamiania rolników o konieczności udokumentowania formy oraz wysokości podatku, a także o skutku jego zaniechania, określonych w art. 5 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. Pogląd ten wynika z przyjęcia braku „zakładanego a priori obowiązku Kasy dbałości o interes ubezpieczonych”, podczas gdy obowiązek takiej dbałości zapewnił ustawodawca w art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wykładnia tego przepisu w związku z art. 5 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych musi uwzględniać, że przed zmianą prawa ubezpieczeni rolnicy byli pouczeni o obowiązku zawiadamiania o „zmianach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu”, bez wyjaśnienia o jakie zmiany i okoliczności chodzi. W każdym razie pouczenie nie obejmowało postanowień art. 5 w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 kwietnia 2004 r., więc zgodnie z uzyskanym pouczeniem ubezpieczeni mogli powziąć przekonanie, że – jeżeli nie zamierzają zmienić tytułu ubezpieczenia społecznego – nie muszą dokonywać żadnych czynności prawnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2012 r., I UK 269/12, OSNP 2013/19-20/240).

Nie można przy tym tracić z pola widzenia, że po 2 maja 2004 r. art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ulegał wielokrotnie zmianie, zasadniczo wpływając na sytuacje i obowiązki rolników prowadzących jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004 r. Nr 91, poz. 873), zmiany podyktowane były koniecznością „uszczerbnienia systemu przez ograniczenie dostępności do niego osób, dla których działalność rolnicza i praca w gospodarstwie rolnym nie stanowi jedynej ani głównego źródła utrzymania. W związku z tym rolnikom prowadzącym równoległe działalność rolniczą i gospodarczą ogranicza się możliwości wyboru między ubezpieczeniem w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (Sejm RP IV kadencji, Nr druku: 1489).

Ponieważ Sąd Okręgowy, błędnie podzielił stanowisko organu rentowego co do możliwości wyłączenia ubezpieczonego z rolniczego ubezpieczenia społecznego z dniem 1 października 2008 r. ograniczył postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie jedynie do ustalenia czy złożone zostało oświadczenie o pozostaniu w ubezpieczeniu rolniczym. W konsekwencji zatem nie dokonał żadnych ustaleń faktycznych co do okoliczności dotyczących prowadzenia gospodarstwa rolnego równoległe z działalnością pozarolniczą i wysokości podatku, a których ocena prawna przez pryzmat znowelizowanej treści art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, potencjalnie mogła skutkować wyłączeniem z ubezpieczenia. W tej sytuacji zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, a zatem zachodzi podstawa aby uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.). Należy jednak zauważyć, że dokładnie te same uwagi odnoszą się do zaskarżonej decyzji, gdyż również organ rentowy nie przeprowadził stosownego postępowania i nie wskazał w decyzji okoliczności faktycznych, które w świetle obowiązujących po 2 maja 2004 r. przepisów mogłyby skutkować wyłączeniem ze społecznego ubezpieczenia rolników.

Reasumując, zarówno w postępowaniu przed organem rentowym, jak i przed Sądem I instancji zabrakło ustalenia okoliczności faktycznych, które w świetle obowiązujących po 2 maja 2004 r. przepisów mogłyby skutkować wydaniem decyzji w przedmiocie wyłączenia ze społecznego ubezpieczenia rolników. Jest to w pierwszej kolejności zadanie organu rentowego, dlatego też sąd drugiej instancji uchylając na mocy art. 477^{14a} k.p.c. wyrok i poprzedzając go decyzją organu rentowego sprawę przekazał do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Po przeprowadzeniu stosownego postępowania organ rentowy wyda decyzję, w przedmiocie podlegania lub niepodlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, która w przypadku jej zaskarżenia, będzie podlegała ocenie merytorycznej Sądu.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 477^{14a} k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przekazał sprawę bezpośrednio organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.